

1. BÖLÜM

KÜLTÜREL COĞRAFYA

**ÖNASYA KÜLTÜR BÖLGESİNİN
FİZİKİ YAPISI**

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIMI HAKKI SAKLIDIR

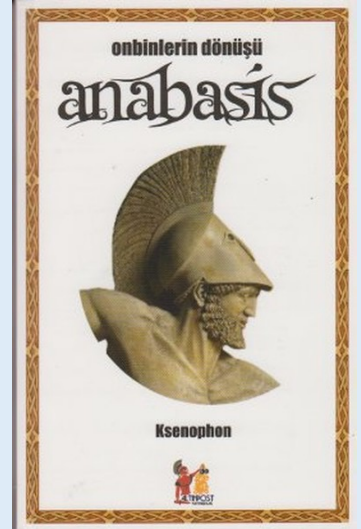
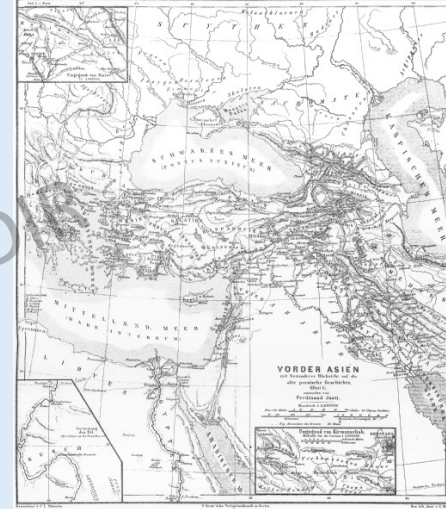
MEZOPOTAMYA KÜLTÜR BÖLGESİNİN BİR ÇOK TANIMI MEVCUTTUR:

AYNI SÜREÇTE YAKINDOĞU DA AYNİ AMAÇLA KULLANILAN BİR TANIMLAMADIR.

ALMAN EKOLÜ BU COĞRAFYAYA «ÖNASYA» (VORDERASIEN) DEMİŞTİR. BİZDE DE BU TANIM KABUL EDİLMİŞTİR.

MEZOPOTAMYA'NIN BU BÖLGEDEKİ ÖNEMİ ÖN PLANA ÇIKMAKTADIR. ANTİK ÇAĞ'DA XENOPHON'UN ANABASIS KİTABINDA MEZOPOTAMYA İLE İLİŞKİLİ TANIMLAMAYLA İLK KEZ KARŞILAŞILMAKTADIR.

ANABASIS'TE «MESOPOTAMIA» TERİMİ NEHİRLERARASI ÜLKE ANLAMI TAŞIMAKTADIR. ANCAK BU BÖLGE FIRAT'IN DOĞUSUNDAKİ «KUZEYDOĞU SURİYE» İÇİN KULLANILMIŞTIR. KSENOFON (XENOPHON) BU BÖLGEYİ ARABIA OLARAK NİTELEMİŞTİR.

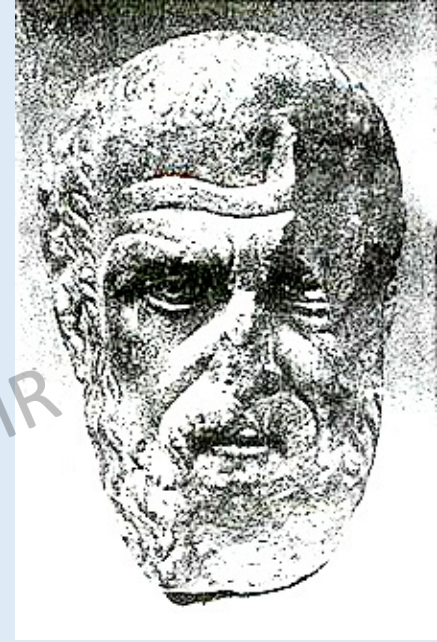
İZMİT'Lİ ARRIAN'IN «İSKENDER'İN YÜRÜYÜŞÜ» ESERİNDE VII. BÖLÜMÜNDE «MESOPOTAMIA» İLE İLGİLİ BAHİS MEVCUTTUR.

BÖLGENİN YERLİ HALKLARI İKİ IRMAK ARASI BU BÖLGEYE, «**ARAM NAHARAIM**» DEMİŞTİR (ARAM'IN İKİ NEHRİ).
BAHSEDİLEN BÖLGE BUGÜNKÜ SURİYE'NİN ORTA KESİMİYLE HABUR NEHRİ'NİN CİVARINI KAPSAR.

HELENİSTİK VE ROMA DÖNEMLERİNDE İKİ IRMAK ARASI BÖLGE «MESOPOTAMIA» OLARAK TANIMLANMIŞTIR.

IRAKLI ARAPLAR «**BILAD AL-RAFIDAYN**» (**NEHİRLER ÜLKESİ**), SURİYELİ ARAMİLER «**BETH NAHRAIN**» (**NEHİRLER EVİ**) OLARAK ADLANDIRMIŞLARDIR.

FARŞÇA: **MIYAN RUDAN**

İZMİTLİ ARRIAN
(M.Ö.63-160)

BU COĞRAFYADA DİĞER ÖNEMLİ KÜLTÜR BÖLGESİ SURİYE'DİR:

M.Ö.3. BİN YIL BAŞLARINDA, MISIR VE BABİL KAYNAKLARI BİLGİ VERMEYE BAŞLIYOR. YAPILAN KAZILAR KÜÇÜKLÜ BÜYÜKLÜ BİRÇOK ŞEHİR KRALLIĞI KONUSUNDA BİLGİ SAĞLIYOR. YAZILI BELGELER KISA VE KISITLI. MÖ.I.YY. SONLARINA DOĞRU MEDLER ASSUR DEVLETİNİ ORTADAN KALDIRINCA, KUZEY MEZOPOTAMYA BİR MED EYALETİ HALİNE DÖNÜŞTÜ. FIRAT VE DİCLE IRMAKLARI ARASINDA YER ALAN BU BÖLGEYE “ASUR” İSMİNE İZAFETEN “**ASURA**” ADI VERMİŞLER.

AKAMENİT KRALI III.KIROS BURAYI MEDLER'DEN ALINCA, K.MEZOPOTAMYA DA BABİL'İN UZANTISI OLARAK, BİR VASSALIK HALİNE GELMİŞTİR. ESKİ **ASSYRA** KENTİ ZAMANLA “**SURA**” OLARAK TANIMLANMIŞ. ASURA KELİMESİ MUHTEMELEN PERSCE **ATURA**, ARAMİCE **ATUR** OLMUŞ. BU DÖNEMDE BÖLGE BATIDA AKDENİZ KIYILARI, GÜNEYDE SINA'YA KADAR GENİŞLEMİŞ. BÖLGE BÜYÜDÜKÇE HALİYLE BÖLÜNMELELER DE OLMUŞTU. KUZEY KISIMLARI ATUR, ORTA KESİMLERİ **ARBAYA-ATTURYA** OLMUŞ, GÜNEY KISIMLARI LÜBNAN VE FİLİSTİN'İ İÇİNE ALMIŞTIR.

ANTİK DÜNYADA İSMİN GELİŞİMİNİ DAHA FARKLI GÖRÜYORUZ.

MÖ.6. VE 5.YY. TARİHÇİ VE COĞRAFYACILARDAN HEKATAIOS VE HERODOT, AKDENİZLE TOROS DAĞLARI ARASINDAKİ VE FIRAT İLE G.DOĞUDA KALAN “**ÇÖLÜMSÜ STEP**” ALANI **SYRIA** DIYE ANMIŞDIR.

GREKLER ORTA FIRAT İLE LÜBNAN ARASINDAKİ BÖLGEYİ **ASYRIA** OLARAK ADLANDIRMİŞLAR. İSKENDER ZAMANINDA BU BÖLGE MEZOPOTAMYA OLARAK TANIMLANMIŞTIR. BUGÜN VE GENEL OLARAK, FIRAT VE DİCLE IRMAKLARI ARASINDAKİ BÖLGE MEZOPOTAMYA OLARAK TANINMAKTADIR. COĞRAFI KAVRAM AÇISINDAN SURİYE’NİN BİR BÖLGESİ OLARAK KABUL EDİLMEKTEDİR. MÖ.II.YY.A KADAR PARTLAR TARAFINDAN İŞGAL EDİLEN BÖLGE, ROMA İMPARATORLUĞU’NDAN AYRILMIŞTIR.

20.YY.LA KADAR BU İSİM GENİŞ BİR ANLAMDA LÜBNAN, FİLİSTİN, ÜRDÜN VE GÜNEY DOĞU ANADOLU İLE MODERN SURİYE’NİN TÜMÜ İÇİN KULLANILMIŞTIR.

DAHA SONRA 1939 YILINDAN İTİBAREN BUGÜNKÜ SURİYE ARAP CUMHURİYETİ BU İSMİ ALMIŞTIR.

ÖNASYA BÖLGESİ

***Ders kapsamımıza giren Yakındoğu veya
Önasya Kùltür alanı řu
bùlgeleri kapsar:**

***Anadolu, kısmen Kafkaslar, İnan, Irak
(Mezopotamya), Suriye, Lübnan, İsrail, Filistin,
Ürdün (Doğu Akdeniz), Kıbrıs ve kısmen Ege
Adaları.**

ÖNASYA KÜLTÜR
BÖLGESİNİN
KAPSAMINDAKİ
BÖLGELER:

ANADOLU

KAFKASYA

İRAN

MEZOPOTAMYA

SURİYE

FİLİSTİN

LÜBNAN

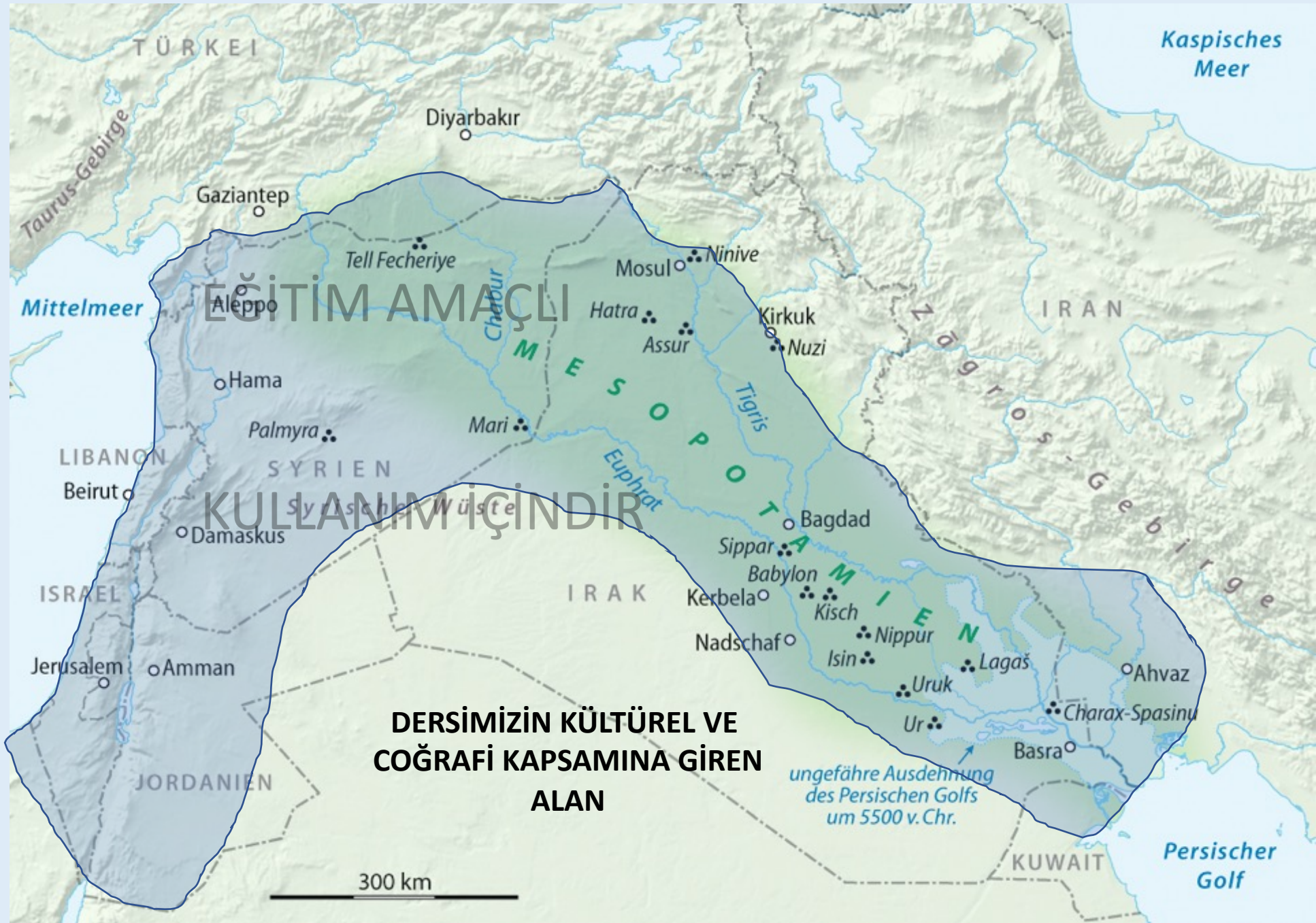
İSRAİL

ÜRDÜN

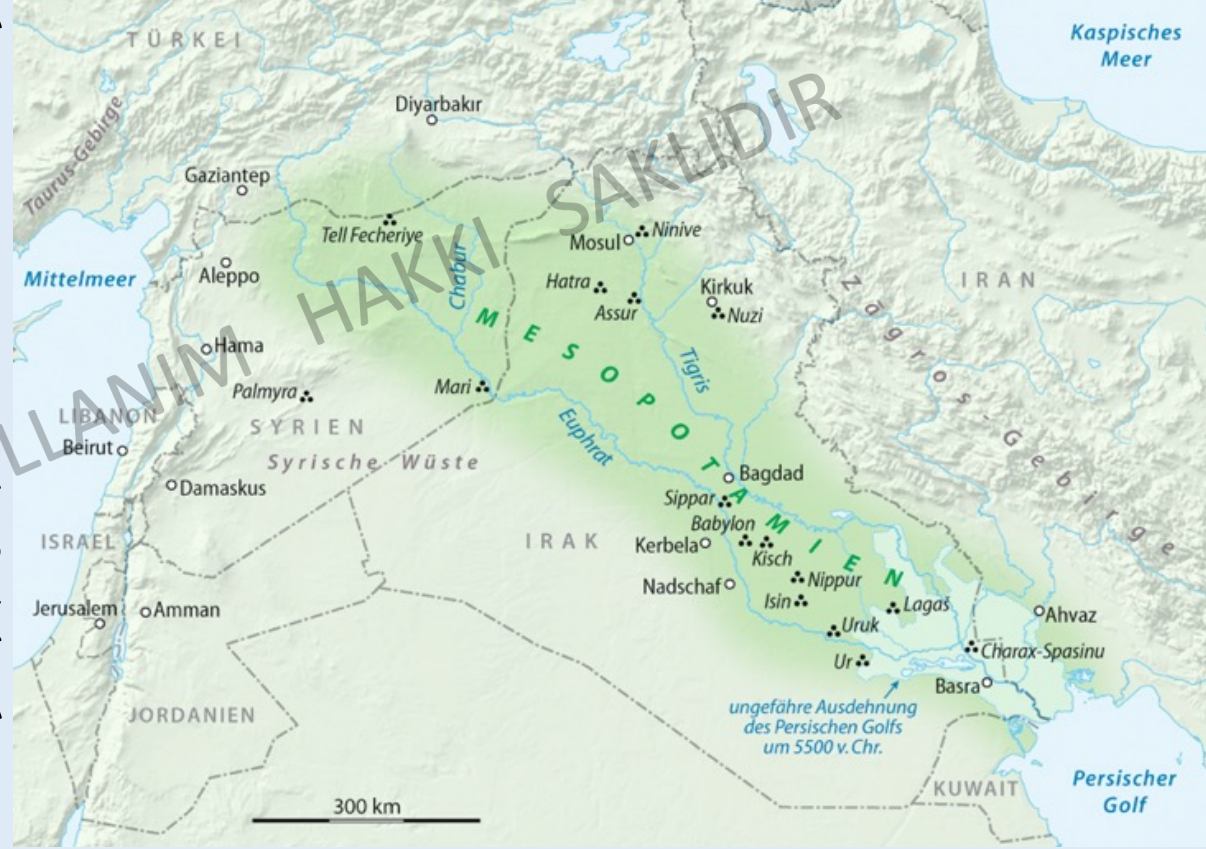
KIBRIS

EGE ADALARI

COĞRAFİ YÖNDEN GENİŞ BİR ALANI KAPSAYAN SURİYE MEZOPOTAMYA KÜLTÜR BÖLGESİ, HER İKİ ALT KÜLTÜR BÖLGESİNDEN OLUŞAN TOPRAKLARDA TARİH BOYUNCA DÜNYA MEDENİYET TARİHİNDE İLKLERE SAHNE OLMUŞTUR. DERSİMİZİN KONUSUNU OLUŞTURAN SÖZ KONUSU İKİ ALT BÖLGEDEN MEZOPOTAMYA DİCLE VE FIRAT NEHİRLERİ ARASINDA KALAN GÜNEY DOĞU ANADOLU'NUN GÜNEYİNDEN BASRA KÖRFEZİNE KADAR UZANAN BİR ALANI KAPSAR. KISMEN ZAĞROS ETEKLERİNİ KAPSAR, SURİYE'NİN YAKLAŞIK YARISINI İÇİNE ALIR. DİYARBAKIR VE URFA'YA DOĞRU OLAN DÜZLÜKLERDE DEVAM EDER, VADİLERDE KISMEN İÇERİ GİRER. DOĞU TOROS YÜKSELTİLERİ DOĞAL SINIRIDIR. SURİYE VE IRAK TOPRAKLARINDA FIRAT'IN BATISINA KISMEN TAŞAR.

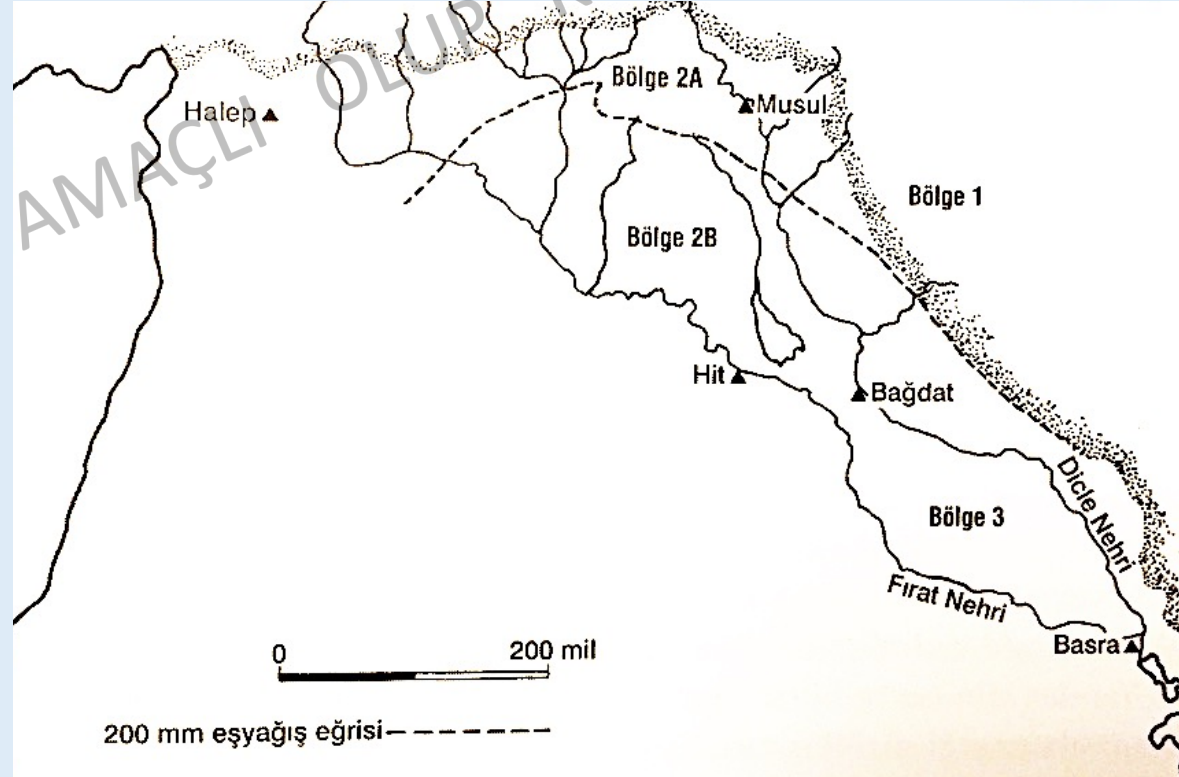

SURİYE KÜLTÜR BÖLGESİ İSE (GEÇMİŞTEKİ SINIRLAR ÖTESİ KÜLTÜREL İLİŞKİLERİ VE ETKİLEŞİMLERİ DİKKATE ALDIĞIMIZDA) HATAY'IN GÜNEYİNDEN İTİBAREN BUGÜNKÜ SURİYE TOPRAKLARINI VE DİCLE NEHRİ'NİN BATISI İLE FİLİSTİN, İSRAİL, LÜBNAN VE ÜRDÜN'Ü İÇİNE ALIR.

VURGULANAN ALANIN TAMAMI (GÜNÜMÜZ SİYASİ SINIRLARININ ÇOK ÖNCELERİ) ESKİ SURİYE KÜLTÜR COĞRAFYASI İÇİNDE DEĞERLENDİRİLİR. AYRICA SURİYE KÜLTÜR COĞRAFYASI'NDA LEVANT, KENAN VE FENİKE GİBİ ALT KÜLTÜR BÖLGELERİ DE ÇALIŞMALARA VE DEĞERLENDİRMELERE KONU OLMUŞTUR.

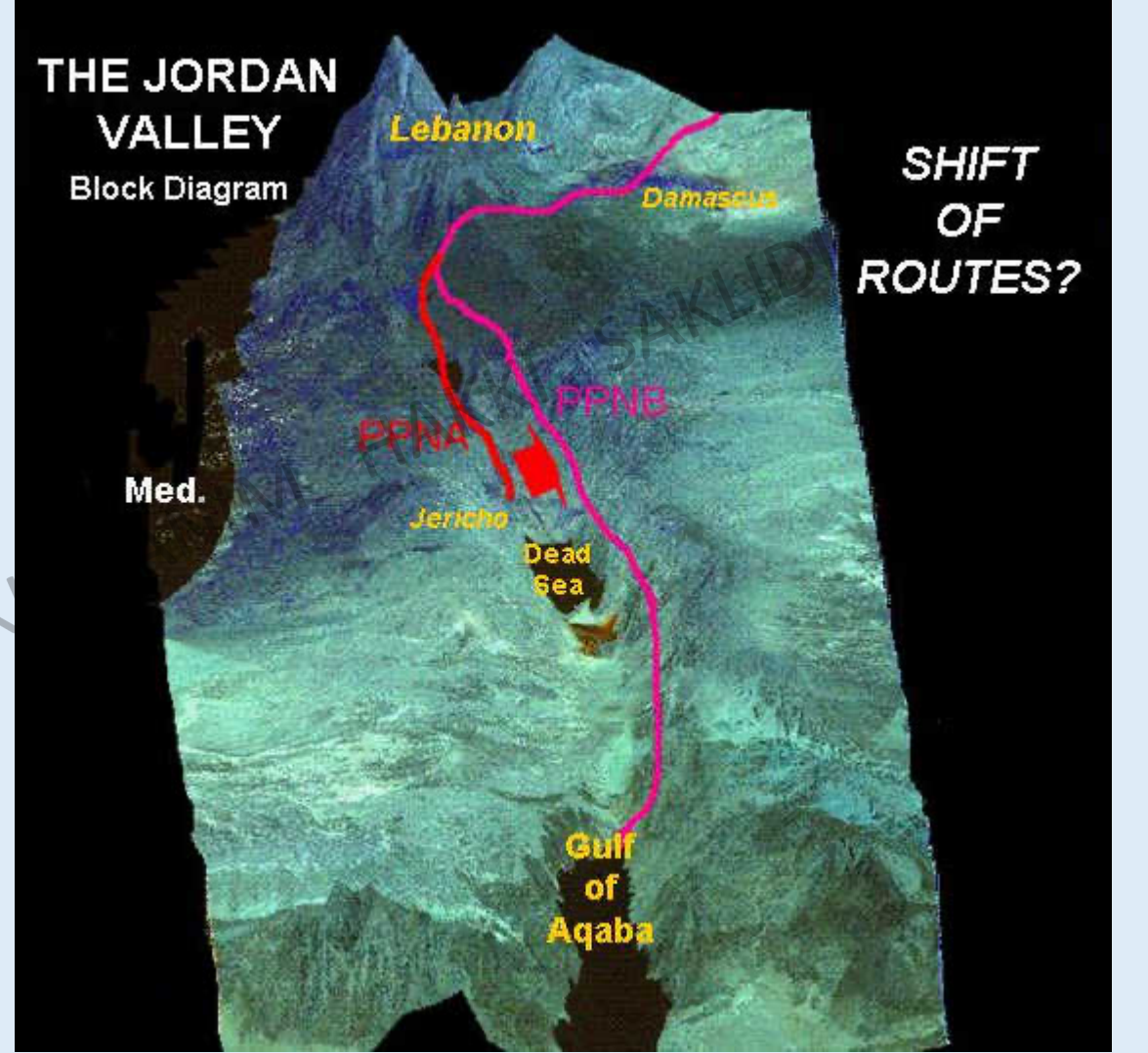
BÖLGEYE BAZEN **BÜYÜK MEZOPOTAMYA** ADI VERİLİR. İKLİMSEL VE COĞRAFİ AÇIDAN ÜÇ ALT BÖLGEYE AYRILIR:

1. BÖLGE: İRAK'IN DOĞUSUNDA, TOROS VE ZAĞROS DAĞLARININ ETEKLERİNİ KAPSAR. BEREKETLİ, SULAK ALANLARI, OTLAKLARI OLAN DAĞLARIN ARASINDA KORUNAKLI VADİLERİN OLDUĞU BİR BÖLGEDİR. PALEOLİTİK SONU VE ÇANAK ÇÖMLEKSİZ NEOLİTİK DÖNEM İÇİN UYGUN YAŞAM KOŞULLARINA SAHİPTİR. TAHIL SINIRLI ÖLÇÜDE YETİŞİR. TAŞ VE KERESTE AÇISINDAN UYGUNDUR. KUZEYDOĞU KESİMİNDE BAKIR, KATRAN KAYNAKLARI MEVCUTTUR. AYRICA MALAHİT VE AŞI BOYASI KAYNAKLARI DA BULUNMAKTADIR.
2. TOROSLARIN ETEKLERİNİN GÜNEYİNDE, DİCLE VE FIRAT NEHİRLERİNİN ARASINDA KALAN YAYLA KESİMİNİ, KISMEN DİCLE'NİN DOĞUSUNU KAPSAR. KENDİ İÇİNDE ÜÇ ALAN OLUŞTURUR.
3. DİCLE VE FIRAT ARASINDAKİ ALÜVYON ZEMİNLİ DÜZ ARAZİDİR. ORTA KESİMİ AKAT, GÜNEY KESİMİ SÜMER BÖLGESİNİ KAPSAR.

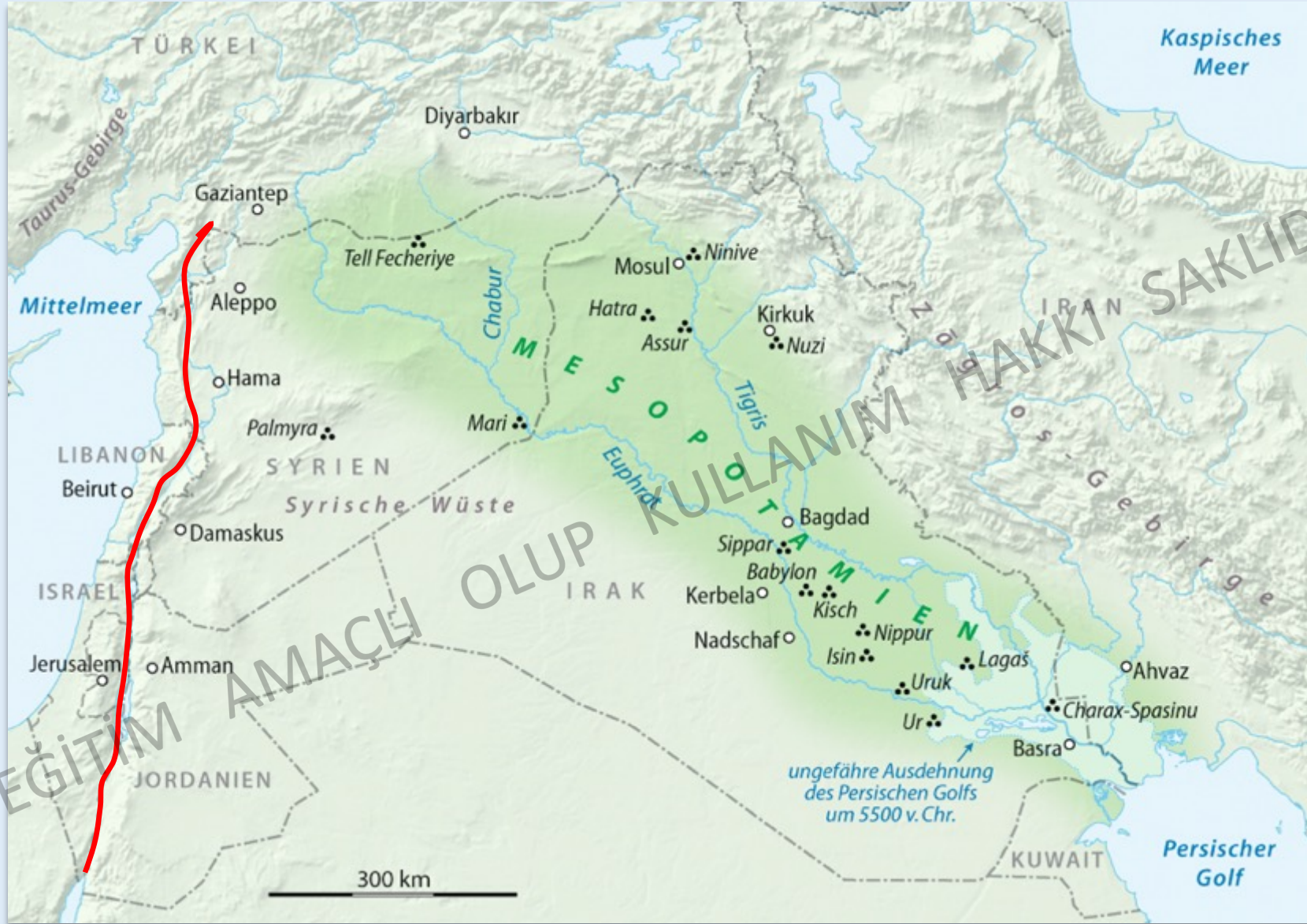
“**Rift Valley**” olarak tanımlanan çökelti alanının körfezden itibaren Ölü Deniz’e kadar olan kesimi, “**Ürdün Vadisi**” olarak da isimlendirilir.

Aynı hat daha kuzeyde Şam civarında “**Şam Koridoru**”, Lübnan civarında ise “**Fenike Koridoru**” isimlerini de alabilir.

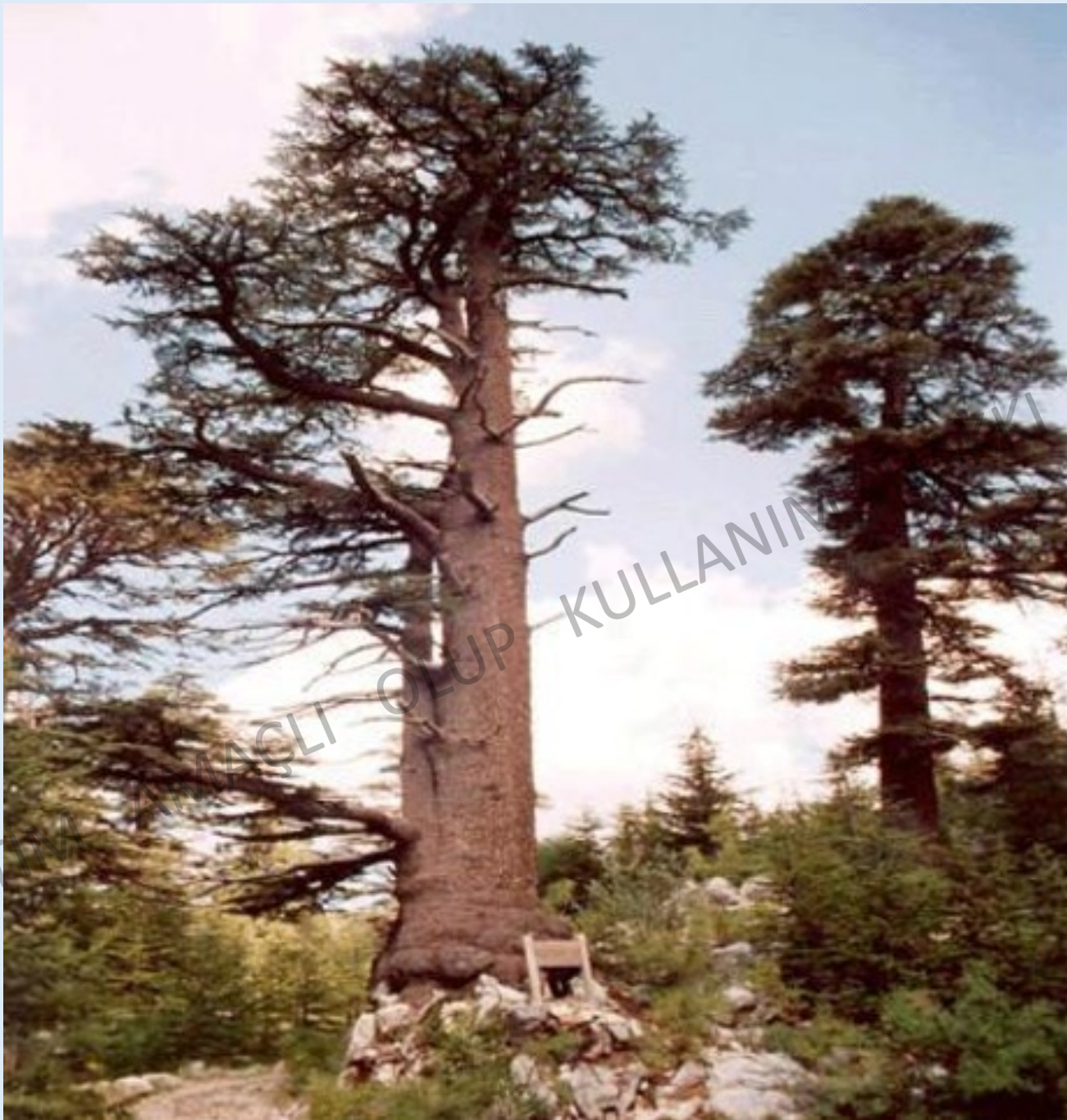
ÜRDÜN VADİSİ

RİFT VALLEY HATTI

Ürdün, Rift Valley

KIYI KESİMDE
YETİŞEN
SEDİR AĞAÇLARI
BÖLGE İÇİN ZENGİN
BİR HAMMADDE
KAYNAĞIDIR

**HATTIN ÜZERİNDE
KÖRFEZİN
ÇEKİLMESİYLE
KALAN DENİZ
SULARINA AİT
GÖLLER
MEVCUTTUR**

Ölü Deniz

ANADOLU HER
DÖNEMDE
BİR HAMMADDE
DEPOSUDUR.
GEÇMİŞTE
ANADOLU'NUN
OBSİDYEN KAYNAKLARI
MEZOPOTAMYA-SURİYE
KÜLTÜR BÖLGESİNİN
YERLEŞİMCİLERİ
TARAFINDAN
PAYLAŞILMIŞTIR.
PPNB DÖNEMİNDE
ANADOLU
OBSİDYENİNİN
ÜRDÜN'E KADAR
ULAŞTIĞI KAZI
BULUNTULARIYLA
ANLAŞILMIŞTIR.

GÜNÜMÜZDEN
YAKLAŞIK 16.000
YIL VE DAHA ÖNCESİNE
TARİHLENEN OBSİDYEN
BULUNTULARI SÖZ KONUSU
YERLEŞİMLERDE TESPİT
EDİLMİŞTİR.
BU DÖNEM İÇİN
«TİCARET» VE «TİCARİ
İLİŞKİLER»
TANIMLAMALARI UYGUN
DEĞİLDİR. ZİRA TİCARET
KAVRAMI İÇİN İDARİ
BİR SİSTEM, EKONOMİK
BİR ORGANİZASYON
VE EN ÖNEMLİSİ
BUNLARI İÇEREN BİR
KURUMSALLAŞMA
GEREKLİDİR. URUK
DÖNEMİNDE BU
GELİŞMELERİ GÖRECEĞİZ
DOLAYISIYLA PPNB VE ÖNCESİ
İÇİN BU TÜR EYLEMLERİ
TAKAS VE ALIŞVERİŞ OLARAK
TANIMLAMAK DAHA DOĞRU
OLACAKTIR.

BEREKETLİ HİLAL OLARAK TANIMLANAN BÖLGE

BEREKETLİ HİLAL TANIMI

JAMES HENRY BREASTED

TARAFINDAN YAPILMIŞTIR.

BU BÖLGE, ÖNASYA'DA
İLKLERİN ORTAYA ÇIKTIĞI,
YERLEŞİK YAŞAMA GEÇİLEN,
TARIM FAALİYETLERİNİN
BAŞLADIĞI, İLK KENTLERİN
KURULDUĞU ALT BÖLGELERİ KAPSAR
BAZEN BU BÖLGENİN KUZEY
KESİMİ "**ALTIN ÜÇGEN**"
OLARAK DA TANIMLAMAKTADIR
(GENELLİKLE MARDİN-URFA-
DİYARBAKIR CİVARI).

J.H. BREASTED

**ERKEN DÖNEMLERDE
GÜNEY MEZOPOTAMYA'DA
YERLEŞİMLER HENÜZ
MEVCUT DEĞİL**

**BEREKETLİ
HİHAL KAPSAMI
ANADOLU'YA
BAZEN
KADAR
GENİŞLETİLEBİLMEKTEDİR.**

